NEPROM

Ministerie van LVVN

Uitsluitend verzonden via internetconsultatie.nl

Datum 24 november 2026

Ref. 20261124/NZ/

Betreft Reactie NEPROM op het concept besluit ter uitvoering van het programma landbouw, natuur en stikstof

Geachte heer, mevrouw,

NEPROM, de vereniging van maatschappelijk betrokken project- en gebiedsontwikkelaars, heeft kennisgenomen van het ontwerpbesluit ter uitvoering van het programma Landbouw, Natuur en Stikstof.
NEPROM onderschrijft het belang van een samenhangende en juridisch houdbare aanpak van de stikstofproblematiek. Structurele vermindering van stikstofemissies en herstel van de natuur zijn noodzakelijk om ook weer ruimte te bieden aan woningbouw en andere maatschappelijke en economische ontwikkelingen.
De stikstofproblematiek vormt een belangrijke belemmering voor de woningbouw. Projecten lopen vertraging op en de onzekerheid over vergunningverlening zet de haalbaarheid van nieuwe ontwikkelingen onder druk. NEPROM ondersteunt daarom de ambitie van het kabinet om met een samenhangende aanpak de vergunningverlening weer op gang te brengen.
Het ontwerpbesluit stelt eisen aan de inhoud van het Programma Landbouw, Natuur en Stikstof en regelt hoe de voortgang wordt gevolgd. Daarmee vormt het een belangrijk onderdeel van de nieuwe stikstofaanpak. NEPROM vindt het van belang dat de regelgeving voldoende waarborgen biedt voor een tijdige en effectieve uitvoering van maatregelen, ook met het oog op het herstel van de vergunningverlening.
NEPROM vraagt aandacht voor de volgende punten.

1. Verbind de maatregelen aan een concrete planning en verwachte resultaten

Artikel 4.27 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bepaalt welke informatie het programma moet bevatten. Het gaat daarbij onder meer om de maatregelen voor emissiereductie en natuurherstel en de verwachte effecten daarvan.

NEPROM
HS Building
Johanna Westerdijkplein 1
2521 EN Den Haag
T 070 386 62 64
E info@neprom.nl
W neprom.nl

NEPROM vindt het positief dat het programma deze informatie moet bevatten. De voorgestelde bepaling verlangt echter niet expliciet dat inzichtelijk wordt gemaakt wanneer maatregelen worden uitgevoerd en op welk moment de verwachte effecten kunnen optreden.
Dat is een belangrijk gemis. Voor de beoordeling van de voortgang van de stikstofaanpak is niet alleen van belang welke maatregelen zijn voorzien, maar ook wanneer deze daadwerkelijk resultaat opleveren. Bovendien is voor het herstel van de vergunningverlening van betekenis dat de effecten van maatregelen op gebiedsniveau inzichtelijk en voldoende onderbouwd zijn.
NEPROM verzoekt daarom artikel 4.27 Bkl aan te vullen met de verplichting om per maatregel, of samenhangend pakket van maatregelen, inzicht te bieden in de uitvoeringstermijn, het moment waarop effecten worden verwacht en de belangrijkste onzekerheden daarbij. Voor zover relevant moet tevens inzichtelijk worden gemaakt hoe deze effecten op gebiedsniveau worden vastgesteld en onderbouwd.

2. Waarborg tijdige en effectieve bijsturing

Met het ontwerpbesluit vervallen de bestaande verplichting tot het opnemen van tussentijdse natuurdoelstellingen en de specifieke bijsturingsregeling van artikel 4.28 Bkl.
Volgens de nota van toelichting zijn deze bepalingen niet langer nodig, mede vanwege de verplichtingen die voortvloeien uit de Europese Natuurherstelverordening en de algemene bijsturingsverplichting uit de Omgevingswet.
NEPROM begrijpt de wens om dubbele verplichtingen te voorkomen. Tegelijkertijd is het van belang dat met het vervallen van deze bepalingen geen onduidelijkheid ontstaat over de voortgang van de maatregelen en het moment waarop aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.
Het ontwerpbesluit voorziet in periodieke monitoring en rapportage. Ook blijft de algemene verplichting tot bijsturing bestaan. De vraag is echter of daarmee voldoende is gewaarborgd dat tijdig wordt ingegrepen wanneer de uitvoering of de verwachte effecten van maatregelen achterblijven. Een langdurige periode van onzekerheid is, mede gelet op de urgente woningbouwopgave, onwenselijk.
NEPROM verzoekt daarom in de regelgeving te waarborgen dat het programma concrete tussentijdse ijkpunten bevat en dat bij achterblijvende resultaten tijdig wordt beoordeeld welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Daarbij kan worden aangesloten bij bestaande Europese verplichtingen en monitoringsmomenten, zonder nieuwe, overlappende natuurdoelstellingen te introduceren.

3. Zorg voor een goede verbinding tussen landelijke doelen en gebiedsgerichte resultaten

Met de voorgestelde regeling wordt de nadruk verlegd van wettelijke depositiedoelstellingen naar landelijke emissiedoelen. NEPROM begrijpt deze keuze om sterker te sturen op de vermindering van stikstofuitstoot.
Voor de mogelijkheden van vergunningverlening blijft echter de situatie in de betrokken Natura 2000-gebieden bepalend. Het bereiken van landelijke emissiedoelen betekent niet automatisch

dat op gebiedsniveau voldoende natuurherstel is verzekerd om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken.
Het ontwerpbesluit voorziet terecht in het verzamelen van gegevens over stikstofdepositie, de staat van instandhouding van de natuur en de effecten van maatregelen. NEPROM vindt het van belang dat deze informatie niet uitsluitend wordt gebruikt om de landelijke doelstellingen te volgen, maar ook om de gebiedsgerichte resultaten van de aanpak inzichtelijk te maken.
NEPROM verzoekt daarom bij de uitwerking van artikel 4.27 en de regels over gegevensverzameling en rapportage te waarborgen dat de samenhang tussen landelijke emissiereductie, gebiedsgericht natuurherstel en de betekenis daarvan voor vergunningverlening voldoende inzichtelijk wordt gemaakt.
Daarbij moet zoveel mogelijk worden aangesloten bij informatie die al door het Rijk en de provincies wordt verzameld. Voorkomen moet worden dat individuele initiatiefnemers opnieuw de effecten van overheidsmaatregelen moeten onderzoeken en onderbouwen.

Tot slot

NEPROM ondersteunt de inzet van het kabinet om met een samenhangende stikstofaanpak structureel natuurherstel te realiseren en de vergunningverlening weer mogelijk te maken.
Het voorliggende besluit moet daarvoor een stevig fundament bieden. Dat vraagt om duidelijke eisen aan de planning en onderbouwing van maatregelen, tijdige bijsturing en voldoende inzicht in de resultaten op gebiedsniveau.
NEPROM verzoekt het kabinet het ontwerpbesluit op deze punten aan te scherpen. Daarmee kan worden bijgedragen aan een effectieve, voorspelbare en juridisch houdbare aanpak die ook daadwerkelijk perspectief biedt voor de woningbouw.
Voor de concrete uitwerking van de maatregelen en het herstel van de vergunningverlening verwijst NEPROM naar haar afzonderlijke zienswijze op het ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof.

Met vriendelijke groet,

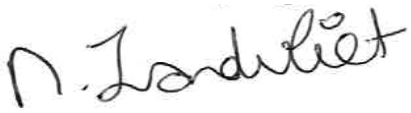

Nicolette Zandvliet
senior jurist NEPROM

NEPROM
HS Building
Johanna Westerdijkplein 1
2521 EN Den Haag
T 070 386 62 64
E info@neprom.nl
W neprom.nl